

Република Србија
ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД
5 Пж 3874/24
19.12.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД у већу састављеном од судије Ђорђа Јовановића, председника већа, судије Марије Меденице и судије Тијане Поповић, чланова већа, у парници тужиоца „Waldmar“ доо Београд, ул. Љиљане Крстић бр. 27ф, МБ 21115819, чији је пуномоћник Марко Богић, адвокат из ....., ул. ...., против туженог „Hendl“ доо Београд, МБ 20984724, ради дуга, вредност предмета спора 8.200.000,00 динара, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Привредног суда у Београду 13 П 1760/23 од 22.05.2024. године, у седници већа одржаној дана 19.12.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Привредног суда у Београду 13 П 1760/23 од 22.05.2024. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 13 П 1760/23 од 22.05.2024. године, у ставу првом изреке, одбијен је тужбени захтев да суд раскине уговоре закључене између тужиоца и туженог и то: Уговор о позајмици бр. 18/2021 од 20.07.2021. године на износ зајма од 6.000.000,00 динара, Уговор о позајмици бр. 19/2021 од 03.08.2021. године на износ зајма од 3.000.000,00 динара, Уговор о позајмици бр. 25/2021 од 01.09.2021. године на износ зајма од 1.000.000,00 динара, Уговор о позајмици бр. 26/2021 од 31.12.2021. године на износ зајма од 500.000,00 динара, као и да се обавезе тужени да плати тужиоцу износ од 6.700.000,00 динара, као неоснован. Ставим другим, одбијен је тужбени захтев да се утврди постојање доспелог потраживања од 1.500.000,00 динара насталог по основу дате позајмице туженом дана 04.02.2022. године, као и да се обавезе тужени по том основу плати тужиоцу износ 1.500.000,00 динара, као неоснован. У ставу трећем одбијен је захтев да тужени плати тужиоцу трошкове парничног поступка.

Благовременом жалбом тужилац побија наведену пресуду, из свих законских разлога, са предлогом да другостепени суд исту преиначи или укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 386. Закона о парничном поступку Привредни апелациони суд налази да је жалба тужиоца неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није било битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Насупрот наводима жалбе тужиоца није

учињена ни битна повреда из тачке 12 наведеног члана обзиром да су у пресуди дати разлози о битним чињеницама који су јасни и непротивречни стању у списима и изведеним доказима.

Нису основани наводи жалбе да је првостепена пресуда нејасна и противречна из разлога што је изостала одлука првостепеног суда о томе да ли саслушаној странци - законском заступнику тужиоца поклања или не поклања веру. Првостепени суд је у образложењу побијане пресуде изложио исказ парничне странке али и навео да је исти имао у виду, с тим да је нашао да није од утицаја на доношење другачије одлуке. Тиме је од стране првостепеног суда дата оцена квалитета овог доказног предлога у односу на захтев какав је постављен. Исто важи и када су у питању решење Агенције за привредне регистре и списак привремених мера надлежне Пореске управе.

Нису основани наводи жалбе да првостепена пресуда нема обавезну садржину прописану чланом 355 Закона о парничном поступку. Првостепена пресуда садржи све обавезне елементе предвиђене наведеним чланом, те тако податке о туженом у поступку, матичном броју туженог, јасну одлуку о тужбеном захтеву. Чињеница да је првостепени суд пропустио да у уводу означи адресу седишта туженог, да није навео да је предмет спора и повраћај датог, нису од утицаја на правилност првостепене пресуде, имајући у виду да је реч о недостацима који представљају очигледне омашке у писању а које председник већа може исправити у свако доба. Тачно је даље да је одбијајући захтев за накнаду трошкова поступка тужиоцу првостепени суд није навео и о ком износу трошкова је реч. Изостављање износа трошкова тужиоца није од утицаја у ситуацији када је тужбени захтев одбијен и тужиоцу у сваком случају право на трошак не припада. Коначно насупрот наводима жалбе у образложењу побијане пресуде првостепени суд је изложио све елементе предвиђене у ставу 5 члана 355 Закона о парничном поступку, па ни у том смислу није учињена битна повреда поступка.

Према правилно и потпуно утврђеном чињеничном стању, тужилац и тужени су били у пословном односу, по основу више закључених писаних уговора о зајму, по којим је тужилац преузео обавезу да туженом стави на располагање уговорени износ зајма по сваком од уговора, а тужени се обавезао, да као зајмопримац, примљене износе по основу зајма врати тужиоцу у року од 60 месеци од дана пријема средстава и без камате. Тужилац је у складу са наведеним уговорима дана 20.07.2021. године уплатио туженом износ од 6.000.000,00 динара, дана 03.08.2021. године 3.000.000,00 динара, дана 01.09.2021. године 1.000.000,00 динара и дана 30.12.2021. године 500.000,00 динара. Тужени је како је утврђено, дана 22.11.2021. године вратио тужиоцу износ од 3.800.000,00 динара примљен по основу зајма. Тужилац је дана 04.02.2022. године, по усмено закљученом уговору о зајму уплатио туженом и износ од 1.500.000,00 динара. Тужени по свим закљученим уговорима дугује тужиоцу износ од 8.200.000,00 динара.

Тврдећи да је зајмопримац по закључењу поменутих уговора дошао у стање блокаде рачуна од 5.441.979,00 динара и да блокада траје 267 дана, да тужени има и изречену забрану располагања новчаним средствима, а да на позив тужиоца није обезбедио потраживање тужиоца, тужилац је тужбом тражио да суд раскине све закључене уговоре о зајму, а туженог обавезе на враћање дугованог по основу исплаћених зајмова јер је, како је навео, очигледно да тужени неће испунити своје обавезе из уговора.

Тужени је у одговору на тужбу, оспорио наводе тужиоца и указао да обавезе како су стипулисане уговорима нису доспеле, да је вршио плаћање према тужиоцу што искључује наводе тужиоца да тужени нема намеру да врати зајмове. Оспорио је уговор о позајмици од 04.02.2022. године наводима да није потписан од стране туженог.

На предлог тужиоца и на околност закључења уговора од 04.02.2022. године у току поступка саслушан је законски заступник тужиоца АА. Из исказа тог лица, као

парничне странке, утврђено је да су уговори о зајму закључени са туженим у време када је законски заступник туженог била супруга његовог брата, да је Уговор о позајмици бр. .... од ..... године, туженом достављен мејлом, да тужени текст уговора није потписао, али да је уговор реализован и да је постојао усмени договор да ће се повраћај уплаћеног новца извршити у року краћем од 60 месеци од дана примања зајма. Осим тога, изјавио је да му је од стране туженог предочено да не очекује поврат новца ни по једном уговору.

Полазећи од чињеничног стања, које је правилно и потпуно утврђено, првостепени суд је правилно применио материјално право када је одбио тужбени захтев за раскид уговора о зајму, утврђење доспелости обавезе по уговору о позајмици од 04.02.2022 године дуга и повраћај средстава датих по основу зајма.

Наиме, у конкретном случају уговори о зајму закључени су у периоду од 20.07.2021. до 31.12.2021. тј 04.02.2022. године. У сваком од уговора појединачно, уговорен је рок враћања зајма од 60 месеци од дана уплате зајма. Рок за враћање зајма до момента подношења тужбе (19.04.2023. године) неспорно није протекао. Ипак тужилац је тврдио да су се испунили услови за раскид уговора прописани чланом 128 Закона о облигационим односима, обзиром да је тужени правно лице у блокади и са изреченим мерама забране располагања новчаним средствима, што чини очигледним становиште тужиоца да своју обавезу из уговора неће испунити.

Првостепени суд закључује да је тужилац поднео конститутивну тужбу па да се по таквој уговор може раскинути једино када постоје околности које отежавају испуњење обавезе једне стране у смислу члана 133 Закона о облигационим односима. У том смислу ценио је испуњеност услова за раскид уговора због промењених околности, па је утврдио да такви не произлазе из изведених доказа и утврђеног чињеничног стања, због чега је одбио тужбени захтев.

Другостепени суд налази да је изнето правно становиште првостепеног суда по питању карактера тужбе каква је суду поднета правилно.

Наиме, у конкретном случају, захтев какав је постављен не кореспондира са тужбеним наводима. Према члану 128 Закона о облигационим односима, код двостраних уговора, уговор се може раскинути због неиспуњења и пре истека рока за испуњење, онда када је очигледно да једна страна неће испунити обавезу из уговора. За случај раскида уговора по том основу закон дефинише да друга страна може раскинути уговор и захтевати накнаду штете. Законодавац, је дакле, конципирао да у том случају, тужилац право на раскид уговора остварује једностраном изјавом воље, што би даље значило да право на судску заштиту, у случају када тужени оспорава право на раскид уговора, може да оствари само подношење утврђујуће тужбе, тј захтевом за утврђење да су уговори о зајму раскинути у смислу члана 128 Закона о облигационим односима. Дакле, реч је о тужби по којој када постоји правни интерес који подразумева да од утврђења одређеног садржаја извесног правног односа зависи неко друго право или правом признати интерес лица које подноси тужбу, суд утврђује да ли је правно оправдано и неопходно да се узме у разматрање захтев тужиоца за пружање деклараторне заштите. У сваком случају, реч је о тужби којима се само констатује одређено стање – да је уговор раскинут.

Тужилац је међутим, у овој парници поставио захтев којим од суда тражи да уговоре о позајмицама раскине, што значи да је поднео конститутивну - преображајну тужбу, којом се (по природи те тужбе) установљава неко право или изрицање промене садржаја неког односа или његово развргнуће и за разлику од претходних, конституишу нови правни односи који нису постојали или укидају постојећи. Таквим тужбама тужилац тврди да му припада право да одређену правну ситуацију измени и у том циљу тражи од суда да својом одлуком промени постојећи правни однос. Следи да се за разлику од деклараторне, преображајном тужбом тражи остварење права на непосредну промену правног односа, а не на утврђење постојећих правних односа, а разлог

постојања ове врсте тужби лежи у заштити општег интереса. Њихов значај условио је забрану за правне субјекте да изазивају правну промену простом изјавом воље, а када општи интереси то захтевају за пуноважно наступање правне последице неопходно је да о томе одлучи суд. Према томе свако лице, може подићи тужбу за преиначење правне ситуације уколико му припада право на правну промену (преображајно право) и уколико правну промену не може да изазове својом вољом или без сагласности друге стране.

Полазећи од наведеног, јасно је да када је у питању раскид уговора пре истека рока за испуњење, тужилац право на правну промену остварује својом вољом, па је у том смислу правни пут за заштиту права пред судом могао да остварује, по овом основу, само тужбом за утврђење, а не преображајном тужбом, какву је поднео.

У том смислу разлози за раскид уговора који су наведени у тужби и позивање тужиоца на одредбу члана 128 Закона о облигационим односима, не могу имати за последицу усвајање тужбеног захтева којим није тражено утврђење чињенице раскида уговора.

Управо полазећи од тога да је поднета тужба, по природи конститутивна, првостепени суд је одлучујући у границама тужбеног захтева, ценио испуњеност услова за раскид уговора, са аспекта промењених околности, обзиром да се по том основу право на раскид уговора остварује по преображајној тужби. И са тог аспекта оценио је да услови нису испуњени.

Закон о облигационим односима, у одредбама чл.133-136, дефинише право на раскид уговора због промењених околности. Када дефинише околности које се сматрају промењеним, закон предвиђа да су у питању такве околности које једној страни из уговора или отежавају испуњење или се због наступања истих не може остварити сврха уговора. За примену овог института нормама се захтева да је уговор и поред промењених околности субјективно и објективно могуће извршити, односно да испуњење уговора нити једној од страна у послу није потпуно онемогућено. Тиме се право на измену/раскид уговора признаје онда када наступе околности које изазивају, поремећај између чинидбе и противчинидбе, или проузрокују промене због којих би било супротно вољи странака инсистирати на његовом извршењу, у оба случаја уз испуњење допунског критеријума - да би по општем мишљењу било неправично одржати такав уговор на снази. Сублимирано, то значи да је смисао овог института у томе да се страна уговорница ослободи неочекиваног и претераног ризика који јој се не може приписати у кривицу, па да је инсистирање на одржању уговора неправично, а одступање од уговора оправдано. Последица раскида уговора због промењених околности јесте да се страна која је тражила раскид уговора ослободи нескривљених тешкоћа које је трпела у вези са извршењем своје уговорне обавезе. Друга страна која промену околности није изазвала, мора да уважи раскид уговора, јер уговор није разумни инструмент којим се могу задовољити интереси једне од уговорних страна. У циљу заштите интереса те уговорне стране, закон је предвидео могућност да суд дозволи накнаду правичне штете, која пак не може заменити испуњење уговора (јер би тиме институт раскида или измене уговора због промењених околности био доведен у питање). Првостепени суд је закључио да по овом основу услови за раскид уговора нису испуњени, јер околности на које је указано немају значај промењених у смислу законских норми.

Нису тачни наводи тужиоца да је првостепени суд погрешно и непотпуно утврдио чињенично стање када је закључио да по закључењу уговора нису наступиле промењене околности које имају за последицу раскид уговора. Наиме, првостепени суд је оценио да блокада рачуна туженог али и промена законског заступника туженог након закључења уговора, нису разлози за закључак да су промењене околности наступиле. У жалби се наводи да је тужени у моменту закључења уговора о зајму пословао са годишњим прометом од преко 80.000.000,00 динара, да је био власник бројних

некретнина, а да је законски заступник туженог био у сродству са заступником тужиоца. Такође, да је по закључењу уговора дошло до промене законског заступника туженог друштва, текући рачун блокиран, а имовина распродата. Првостепени суд је полазећи од захтева какав је суду постављен утврдио само оне чињенице за које је правилно оценио да су релевантне за доношење правилне и законите одлуке и правилно је оценио да је имовинско стање туженог у време подношења тужбе и до закључења главне расправе, без утицаја на одлуку по тужби каква је поднета. Притом, у конкретном случају тужилац је страна која је испунила своју обавезу - исплатама по основу зајма. Тужени је страна која није истицала, нити се позивала на блокаду рачуна и изречене забране као промењене околности које на страни туженог отежавају испуњење обавезе враћања зајма. Према томе на страни туженог који испуњење дугује околности за раскид уговора нема, а тужилац који заправо захтева исплату зајма пре рока доспећа није доказао да су испуњени услови да се уговор раскине односно да је он страна која трпи у вези са извршењем своје уговорне обавезе. Тужилац се позивао управо и само на околности које се односе на туженог. Због тога позивање туженог на извод са сајта НБС, стање блокаде туженог, исказ законског заступника тужиоца, не упућују на закључак да има места раскиду уговора због промењених околности.

Како су захтеви за утврђење потраживања и обавезивање на плаћање тражених износа од 6.700.000,00 динара и 1.500,000,00 динара условљени раскидом уговора, а право на накнаду трошкова спора условљени успехом у спору, правилно су одбијени и ти захтеви.

Правилна је и одлука о трошковима поступка, донета правилном применом чланова 153 и 154 Закона о парничном поступку.

Зато је одлучено као у изреци применом члана 390 Закона о парничном поступку.

ММ/ЈВ

**ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА – СУДИЈА
Ђорђе Јовановић с. р.**

За тачност отправка

**Управитељ писарнице
Срђан Никић**